

מפתח תשובות נכונות

שאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
תשובה	(3)	(2)	(4)	(2)	(2)	(4)	(1)	(3)	(1)	(3)

שאלה	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
תשובה	(2)	(1)	(1)	(2)	(1)	(1)	(4)	(2)	(2)	(1)

שאלה	21	22	23
תשובה	(4)	(4)	(2)

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: שיוף : חלק -

היחס: שיוף היא פעולה שעושים כדי שמשו יהפוך לחלק.
א' היא פעולה שעושים כדי שמשו יהפוך ל-ב'.

תשובה (1): פירוק : מורכב. האם **פירוק** היא פעולה שעושים כדי שמשו יהפוך ל**מורכב**? לא. **פירוק** הוא פעולה שעושים כדי שמשו יהיה ההיפך ממורכב.

תשובה (2): שימור : עתיק. האם **שימור** היא פעולה שעושים כדי שמשו יהפוך ל**עתיק**? לא.

תשובה (3): ביאור : מובן. האם **ביאור** היא פעולה שעושים כדי שמשו יהיה **מובן**? כן. מכיוון שמשמעות המילה ביאור היא הסבר, הרי שמסבירים/מבארים משהו על מנת שהוא יהפוך ל**מובן**.

תשובה (4): פיוס : רוגז. האם **פיוס** היא פעולה שעושים כדי שמשו יהפוך ל**רוגז**? לא. **פיוס** הוא פעולה שעושים כדי ש**הרוגז** יפסיק.

תשובה (3).

2. השאלה: שביר : טלטל -

היחס: שביר הוא משהו/מישהו שלא כדאי/רצוי ל**טלטל**
א' הוא משהו שלא כדאי ב' אותו.

תשובה (1): פגוע : לפגוע. האם **פגוע** הוא משהו שלא כדאי ל**פגוע** בו? לא. מישהו **פגוע** הוא מישהו שכבר **פגעו** בו.

תשובה (2): דחוף : להשהות. האם **דחוף** הוא משהו שלא כדאי ל**השהות**? כן.

תשובה (3): מסוכן : להיזהר. האם משהו **מסוכן** הוא משהו שלא כדאי ל**היזהר** ממנו? לא. כדאי מאוד ל**היזהר** ממישהו/משהו **מסוכן**.

תשובה (4): יקר : להזיל. האם משהו **יקר** הוא משהו שלא כדאי ל**הזיל** אותו? לא. **להזיל** יהפוך משהו לפחות **יקר**.

תשובה (2).

פברואר 2015 - הסברים לפרק השני בחשיבה מילולית

3. השאלה: **בישר** : **התבשר** -

היחס : **בישר** זה מסר בשורה, כלומר גרם לכך שמישהו אחר **התבשר**, קיבל בשורה.
א' זה גרם לכך שמישהו אחר **ב'**.

- תשובה (1): ליווה : התלווה. האם **ליווה** זה גרם לכך שמישהו אחר **התלווה**? לא. **התלווה** זה **ליווה** מישהו אחר.
תשובה (2): סגר : הסתגר. האם **סגר** זה גרם לכך שמישהו אחר **הסתגר**? לא. **הסתגר** זה **סגר** את עצמו.
תשובה (3): עלה : התעלה. האם **עלה** זה גרם לכך שמישהו אחר **התעלה**? לא. **התעלה** זה **עלה** מעל מישהו בדבר כלשהו.
תשובה (4): סייע : הסתייע. האם **סייע** זה גרם לכך שמישהו אחר **הסתייע**? כן. **הסתייע** זה נעזר במישהו אחר. כאשר מישהו **מסייע**, כלומר מגיש עזרה, הוא גורם לכך שמישהו אחר מקבל עזרה, כלומר **מסתייע**.
תשובה (4).

4. השאלה: **נדם** : **שותק** -

היחס : **נדם** זה מישהו שהפך ל**שותק**.
א' זה מישהו שהפך **ב'**.

- תשובה (1): התפכח : שתוי. האם **התפכח** זה מישהו שהפך **שתוי**? לא. **התפכח** זה מישהו אשר הפך לא **שתוי**.
תשובה (2): הופיע : גלוי. האם **הופיע** זה מישהו שהפך **גלוי**? כן.
תשובה (3): טעה : שגוי. האם **טעה** זה מישהו שהפך **שגוי**? לא. **טעה** זה עשה משהו **שגוי**.
תשובה (4): חזה : צפוי. האם **חזה** זה מישהו שהפך **צפוי**? לא.
תשובה (2).

5. השאלה: **זול** : **כסף** -

היחס : **זול** הוא משהו שאינו דורש הרבה **כסף**.
מה שא' אינו דורש הרבה **ב'**.

- תשובה (1): חזק : כוח. האם מה ש**חזק** אינו דורש הרבה **כוח**? לא. **חזק** זה משהו בעל **כוח** רב.
תשובה (2): קל : מאמץ. האם מה ש**קל** אינו דורש הרבה **מאמץ**? כן.
תשובה (3): מקוטע : רצף. האם מה ש**מקוטע** אינו דורש הרבה **רצף**? לא. **מקוטע** זה משהו שאין לו **רצף**.
תשובה (4): דהוי : צבע. האם מה ש**דהוי** אינו דורש הרבה **צבע**? לא. **דהוי** הוא מישהו שה**צבע** שנחלש.
תשובה (2).

6. השאלה: **מתנכר** : מכיר -

היחס: **מתנכר** זה מעמיד פנים שהוא אינו מכיר.

א' זה עושה את עצמו לא ב'.

תשובה (1): מתנצל : מוחל. האם **מתנצל** זה עושה את עצמו לא **מוחל** דברים? לא.

תשובה (2): מתנשא : יהיר. האם **מתנשא** זה עושה את עצמו לא **יהיר**? לא. **מתנשא** זה מישהו שהוא **יהיר**.

תשובה (3): מיתמם : תמים. האם **מיתמם** זה עושה את עצמו לא **תמים**? לא. **מיתמם** זה עושה את עצמו **תמים**.

תשובה (4): מתחלה : בריא. האם **מתחלה** זה עושה את עצמו לא **בריא**? כן.

תשובה (4).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7. **השאלה** : בשיחה בין נועה לרוני אמרה נועה לרוני דבר-מה, ורוני אמרה לה בתגובה : "את נשמעת כמי

שהנאתה מקונצרט מותנית ביופיו של פסנתר הכנף".

איזו מן האפשרויות הבאות היא המתאימה ביותר להיות הדבר שנועה אמרה לרוני?

פיתרון : נבין את המשל – רוני אומרת לנועה שהיא נהנתה כמו מי שנהנה רק מיופיו של הפסנתר, כלומר נועה נהנתה מהדבר השולי בקונצרט. ממי שהיינו מצפים שנועה תשבח את איכות הנגינה, אך היא נהנתה דווקא מיופיו של הפסנתר.

קעת נעבור לבדיקת תשובות ונחפש תשובה שמתאימה למי שהתרכז בתפל.

תשובה (1) : **שמעון הוא רופא שיניים מצוין - הקליניקה שלו גדולה ומרווחת**

בתשובה זו נועה מציינת שהרופא מצוין וכדוגמה היא מציינת את העובדה התפלה : העובדה שהקליניקה שלו גדולה ומרווחת. תשובה זו מתאימה להיות הדבר שנועה אמרה לרוני ולכן אפשר לסמן אותה מבלי לבדוק את שאר התשובות.

נמשיך לבדוק את שאר התשובות לשם השלמת ההסבר.

תשובה (2) : לאחר שבחנתי כמה שרשראות, קניתי את זו שמצאה חן בעיניי יותר מכולן, למרות מחירה הגבוה

תשובה זו אינה מתאימה כיוון שנועה בחרה את השרשרת שאהבה יותר מכולן, סיבה שאינה תפלה ושולית.

תשובה (3) : פסליו של גרונוב אינם לטעמי - לעולם לא אשקיע בהם מכספי

נועה לא אוהבת את הפסלים ולכן לא תשקיע בהם. חוסר רצונה להשקיע ברכישתם אינו נובע מסיבה שולית, ולכן התשובה אינה מתאימה.

תשובה (4) : רמת ההוראה בבית הספר של ילדיי כה נמוכה, עד שאני שוקלת להוציא אותם ממנו

נועה שוקלת להוציא את ילדיה מבית הספר מסיבה חשובה : רמת ההוראה הנמוכה, ולא בשל סיבה שולית, ולכן גם תשובה זו אינה מתאימה.

תשובה (1).

8.

השאלה: בחקר ההתנהגות הייתה מקובלת בעבר הבחנה ברורה בין דפוסי התנהגות מולדים, שמקורם במטען התורשתי שירש הפרט מהוריו, לבין דפוסי התנהגות נרכשים, שמקורם בסביבה שהתפתח בה. כיום חוקרים נמנעים מסיווג פשטני זה, משום שמחקרים רבים הראו שרוב דפוסי ההתנהגות הם בעצם תולדה של שני הגורמים, הפועלים יחד. השאלה הקלאסית ששאלו החוקרים בעבר בחוקרם דפוס התנהגות כלשהו, "האם התנהגות זו מולדת או נרכשת?", הוחלפה אפוא בשאלה אחרת.

איזו מן השאלות הבאות היא המתאימה ביותר להיות אותה "שאלה אחרת"?

פיתרון: בקטע נאמר שבעבר נהוג היה לעשות הבחנה בין דפוסי התנהגות מולדים לבין דפוסי התנהגות נרכשים. היום החוקרים אינם נוהגים לסווג התנהגויות כך משום שהבינו שההתנהגות היא תוצאה של שני הגורמים גם יחד. המשפט האחרון מסכם את הקטע: בעבר החוקרים נהגו להבחין בין התנהגויות שונות ולכן שאלו "האם התנהגות זו מולדת או נרכשת?", והיום הם שואלים שאלה אחרת המתאימה לגישתם החדשה. כלומר, עלינו לחפש תשובה שמתאימה לגישתם החדשה, אשר לפיה כל התנהגות היא תוצאה גם של הגורם הגנטי/תורשתי וגם של השפעת הסביבה. נעבור אל התשובות המוצעות:

תשובה (1): האם התנהגות זו יכולה להיות מולדת ונרכשת בעת ובעונה אחת?

זוהי בדיוק טענתם של החוקרים ולכן אינה יכולה להיות אותה "שאלה אחרת".

תשובה (2): מהם שני הגורמים האחראים להתנהגות זו?

החוקרים אמרו ששני הגורמים האחראיים להתנהגות הם המטען התורשתי והשפעות הסביבה, ולכן זו לא יכולה להיות ה"שאלה אחרת".

תשובה (3): מה תרומתה של התורשה להתנהגות זו ומה תרומתה של הסביבה?

שאלה זו משקפת את הדעה שלפיה ההתנהגות מושפעת משני הגורמים, ולכן זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4): כיצד סיגל לעצמו הפרט את ההיבטים הנרכשים של התנהגות זו?

לדעתם של החוקרים כיום לכל התנהגות יש היבטים נרכשים. הפסקה עונה על השאלה כיצד רוכשים היבטים אלו: "...דפוסי התנהגות נרכשים, שמקורם בסביבה שהתפתח בה", ולכן לא סביר כי זו תהיה השאלה שישאלו החוקרים.

תשובה (3).

9.

השאלה: לפניכם שמות של ארבעה ילדים, רק שלושה מהם תלמידי כיתה ד'. נתון: שם משפחתו של כל אחד מהשלושה כולל אות אחת, ואחת בלבד, הכלולה בשם הפרטי שלו, או שהוא כולל בדיוק שלוש אותיות הכלולות בשם הפרטי שלו.

מי לא לומד בכיתה ד'?

פיתרון: עלינו למצוא בתשובות מישהו אשר אינו עונה על הכלל המופיע בנתוני השאלה: בשם משפחתו של התלמיד מופיעה אות אחת או שלוש בדיוק משמו הפרטי. נעבור על התשובות:

תשובה (1): יניב גבאי

בשם המשפחה של יניב יש שתי אותיות המופיעות גם בשמו הפרטי – האותיות ב' ו'י, ולא אחת או שלוש כפי שמתחייב על פי הכלל. מכיוון שיניב אינו עונה על תנאי השאלה הרי שזוהי התשובה הנכונה.

תשובה (2): יהודה כהן

שם משפחתו של יהודה מכיל בדיוק אות אחת המופיעה גם בשמו הפרטי (ה'), ולכן יהודה כהן עונה על הכלל המצוין בשאלה.

תשובה (3): אמיר כשר

שם משפחתו של אמיר מכיל אות אחת בלבד המופיעה גם בשמו הפרטי (ר'), ולכן אמיר עונה על הכלל.

תשובה (4): סיני רוסינק

שם משפחתו של סיני מכיל שלוש אותיות בדיוק המופיעות גם בשמו הפרטי (ס', ג', י'), ולכן סיני עונה התנאים.

תשובה (1).

10.

השאלה: עד ראשית המאה העשרים לא אכלו היפנים בשר כלל, ואובחנו אצלם מקרים מעטים בלבד של מחלת הגמלת. היום, בד בבד עם חדירת הרגלי אכילה מערביים ליפן, חלה עלייה ניכרת במספר מקרי הגמלת הרשומים בבתי החולים שם.

מכך הסיקו חוקרים שאכילת בשר מגדילה את הסיכוי לחלות במחלת הגמלת.

איזו מן העובדות הבאות יכולה להחליש מסקנה זו?

פיתרון: נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): תוחלת החיים ביפן היא עדיין מן הגבוהות בעולם.

התשובה הזו אינה משפיעה על המסקנה שכן ייתכן שאכילת בשר מגדילה את הסיכוי לחלות במחלת הגמלת על אף שתוחלת החיים ביפן גבוהה. כמו כן, ייתכן כי אכילת בשר אינה מגדילה את הסיכוי לחלות בגמלת ולכן תוחלת החיים גבוהה. התשובה נפסלת.

תשובה (2): כיום, בהשוואה לראשית המאה העשרים, יש ירידה של ממש במספר החולים באנמיה (חוסר בברזל בדם) וידוע שבשר הוא מזון עשיר בברזל.

לפי התשובה ניתן להסיק כי את הירידה במספר חולי האנמיה ניתן לזקוף לאכילת הבשר המוגברת ביפן, אולם תשובה זו אינה מחלישה את המסקנה שכן היא אינה מתייחסת כלל להשפעת אכילת הבשר על מחלת הגמלת. התשובה נפסלת.

תשובה (3): השיטות לאבחון מחלות בבתי החולים ביפן השתפרו מאוד במאה השנים האחרונות.

זוהי התשובה הנכונה – יתכן ששיפור יכולות האבחון של המחלה ביפן הוא הסיבה להתגלות מספר מקרים גדול יותר של גמלת, ואינו תוצאה של עלייה במספר החולים כתוצאה מאכילת הבשר. יתכן שהמחלה הייתה קיימת באותה שכוחות אך כעת ניתן לאבחן אותה בצורה טובה יותר.

תשובה (4): בקרב המשפחות היפניות שהיגרו למערב וסיגלו לעצמן הרגלי אכילה מערביים, השכיחות של מחלת הגמלת דומה לשכיחותה בכלל האוכלוסייה במערב.

שכיחות זהה של חולים מרמזת על כך שהרגלי אכילה מערביים מובילים לשיעור מסוים של חולים במחלת הגמלת. אם שיעור החולים במערב זהה לשיעור החולים ביפן, הרי שאכילת בשר מעודדת את מחלת הגמלת. לפיכך, תשובה זו מחזקת את מסקנת החוקרים.

תשובה (3).

11. **השאלה:** _____ הטענה כי הרעיון של 'אירופה ללא גבולות' _____ בר-מימוש: _____ לבטל את הגבולות המדיניים הנוכחיים _____ במקומם גבולות חדשים בין יחידות לאומיות.

פיתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): אי-אפשר לערער על הטענה כי הרעיון של 'אירופה ללא גבולות' הוא בר-מימוש: גם אם תצליח אירופה לבטל את הגבולות המדיניים הנוכחיים יקומו במקומם גבולות חדשים בין יחידות לאומיות.

בחלקו הראשון של המשפט נאמר כי אי אפשר לערער על הרעיון של 'אירופה ללא גבולות' הוא בר מימוש כלומר הרעיון הוא בר-מימוש, ובהמשך המשפט מגיע פירוט: גם אם יבוטלו הגבולות המדיניים יקומו גבולות חדשים, כלומר הרעיון של אירופה ללא גבולות אינו אפשרי שכן יקומו גבולות חדשים שונים.

מכיוון שבתחילת המשפט נאמר שהרעיון של 'אירופה ללא גבולות' אפשרי, ובסוף נאמר שאין זה אפשרי, יש סתירה במשפט והתשובה נפסלת.

תשובה (2): אין ספק שנכונה הטענה כי 'אירופה ללא גבולות' אינו בר-מימוש: גם אם תצליח אירופה לבטל את הגבולות המדיניים הנוכחיים יקומו במקומם גבולות חדשים בין יחידות לאומיות.

על פי תחילת המשפט הרעיון של 'אירופה ללא גבולות' אינו אפשרי. המשך המשפט זהה לאמור בתשובה (1): גם אם יצליחו לבטל את הגבולות הקיימים יוקמו גבולות חדשים במקומם.

מכיוון שבתחילת המשפט נאמר שהרעיון של 'אירופה ללא גבולות' אינו אפשרי, ובהמשכו מסבירים מדוע (יקומו גבולות חדשים), יש במשפט היגיון פנימי ועל כן זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (2).

12. **השאלה:** יונק הדבש מוכר כציפור המרחפת בעדינות מעל פרחים באמצעות שימוש בכנפיה, באופן שנראה דומה למעוף החרקים. מחקר חדש מגלה כי דמיון זה _____ כפי שהיה מקובל להניח. הוכח שהחרקים מפיקים כמות שווה של כוח עילוי מתנועת כנפיהם כלפי מטה ומתנועתן כלפי מעלה, _____ יונק הדבש מפיק את כוח העילוי שלו _____.

פיתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): יונק הדבש מוכר כציפור המרחפת בעדינות מעל פרחים באמצעות שימוש בכנפיה, באופן שנראה דומה למעוף החרקים. מחקר חדש מגלה כי דמיון זה מועט מכפי שהיה מקובל להניח. הוכח שהחרקים מפיקים כמות שווה של כוח עילוי מתנועת כנפיהם כלפי מטה ומתנועתן כלפי מעלה, ולעומתם יונק הדבש מפיק את כוח העילוי שלו בעיקר מתנועת כנפיו כלפי מטה.

בתחילתו של המשפט מתואר הדמיון בין יונקי דבש לבין חרקים: יונק הדבש מרחף בצורה דומה למעוף החרקים. בהמשך נאמר שאין דמיון כפי שחושבים: חרקים מפיקים את כוח העילוי שלהם מתנועת הכנפיים כלפי מעלה ומטה באופן שווה, ויונקי הדבש מפיקים אותו בעיקר מתנועת הכנפיים כלפי מטה.

מכיוון שתחילה נאמר שאין דמיון בין השניים כפי שנהוג לחשוב, ובהמשך מציגים את אותו חוסר דמיון (כוח עילוי המופק מתנועה כלפי מעלה ומטה בחרקים לעומת מטה ביונקי דבש), הרי שישנו היגיון פנימי במשפט. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (1).

13. **השאלה:** בניסיונותיה להוכיח כי _____ חשיבות רבה, טענה כותבת המאמר כי תומפסון _____ לזכות בשלטון _____. ואולם, ההסבר האמתי לתוצאות הבחירות הוא ש _____ תמיכת ההמונים בו.

פתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): בניסיונותיה להוכיח כי **ליכולת הרטורית של מועמד יש** חשיבות רבה, טענה כותבת המאמר כי תומפסון **הצליח** לזכות בשלטון **בזכות היותו נואם בחסד**. ואולם, ההסבר האמתי לתוצאות הבחירות הוא **ההמצע המדיני שלו הוא שהביא לידי** תמיכת ההמונים בו.

בתחילת המשפט נאמר כי כותבת המאמר ניסתה להוכיח שליכולת הרטורית של מועמד חשיבות רבה, וטענה כי תומפסון זכה משום שהוא נואם טוב (יכולות רטורית). **אבל** התברר שהמצע המדיני שלו הוא שהביא לזכייתו.

מכיוון שבתחילת המשפט נאמר כי הכותבת ניסתה להוכיח שהיכולת הרטורית היא שהביא ניצחון, **אבל** המצע המדיני של תומפסון הוא שהביא לניצחון, נוצר היגיון פנימי במשפט ולכן זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (1).

14. **השאלה:** אף שהשפה היא יכולת מדהימה, הייחודית לאדם בין כל בעלי החיים, אין היא מחייבת להוציא את חקר האדם מתחום הביולוגיה, שכן יכולת מופלאה הייחודית לבעל חיים מסוים אינה דבר ייחודי בממלכת החי כלל ועיקר. יש עטלפים הצדים חרקים מעופפים בעזרת גלי קול. יש ציפורים נודדות המנווטות לאורך אלפי קילומטרים על פי מקומן של קבוצות כוכבים. במופע הכישרונות של הטבע אין אנו אלא מין מסדרת הפרימטים עם כישרון משלנו להציג לראווה.

איזו מהטענות הבאות היא טענתו המרכזית של כותב הפסקה לעיל?

פיתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): השוואת כישורי השפה האנושיים לכישורים מופלאים של בעלי חיים אחרים מלמדת שהאדם אינו ככל בעלי החיים

בסוף הפסקה נכתב כי "אין אנו אלא מין מסדרת הפרימטים עם כישרון משלנו להציג לראווה", כלומר **אנו לא** שונים מבעלי החיים האחרים. כמו כן, נכתב בבירור כי יכולת מופלאה זאת (השפה) אינה דבר ייחודי כלל בממלכת החי (שורות 2-3). אם כך, לא יהיה נכון לומר כי טענתו המרכזית של הכותב היא שאיננו ככל בעלי החיים. התשובה נפסלת.

תשובה (2): העובדה שמכל בעלי החיים רק לבני האדם יש שפה, אין פירושה שבני האדם שונים במהותם משאר בעלי החיים

זו התשובה הנכונה. הכותב טוען כי למרות שיש לנו יכולת מדהימה (השפה), איננו שונים משאר בעלי החיים. לכן, זוהי טענתו המרכזית של הכותב. על אף שאין הכרח לעשות כן, נמשיך ונבדוק את שאר התשובות לשם השלמת ההסבר.

תשובה (3): בעלי חיים מסוימים ניחנים ביכולות העולות על יכולותיו המופלאות של האדם, ולכן אין לראות באדם בעל חיים יוצא מגדר הרגיל

הכותב לא טען כי יכולותיהם של בעלי החיים, אותם הציג בפסקה, עולות על אלה של האדם, אלא הציג אותן כדוגמאות נוספות לתקשורת בעולם החי. לכן, זוהי אינה טענתו המרכזית של הכותב.

תשובה (4): לבעלי חיים מסוימים, למשל לבני אדם, לעטלפים ולציפורים נודדות, יש יכולות מופלאות שאין לשום בעל חיים אחר

הכותב כתב בבירור כי "יכולת מופלאה הייחודית לבעל חיים מסוים אינה דבר ייחודי בממלכת החי כלל". כלומר, יכולות אלא אינן ייחודיות לאף בעל חיים. לכן, זוהי אינו טענתו המרכזית של הכותב.

תשובה (2).

15.

השאלה: מהי ספרות? זו שאלה קשה, ותאורטיקנים התחבטו בה רבות ללא הצלחה יתרה. הסיבה לקושי ברורה: במקרים רבים קל יותר לראות את המשותף ליצירת ספרות ולטקסט שאינו נחשב לספרות, מאשר לראות את המשותף לה וליצירות אחרות המוגדרות ספרות. למשל, רומנים אחדים דומים יותר לאוסף מסמכים היסטוריים מלשיר לירי, ושירי האיטלקי יפניים דומים יותר לכותרות של תמונות מלמחזות של שייקספיר.

לפי הפסקה, מדוע קשה להשיב על השאלה "מהי ספרות"?

פיתרון: נתמצת את הכתוב בפסקה:

הפסקה מתארת את הקושי לתאר מהי ספרות. בתחילתה נכתב כי הסיבה לקושי ברורה – קל יותר למצוא מכנה משותף בין יצירת ספרות למה שאינו נחשב ספרות, מאשר למצוא מכנה משותף בין שתי יצירות ספרות. במילים אחרות, מכיוון שקשה למצוא מכנה משותף ליצירות ספרות ולכן קשה להגדירה. מטרתה של הדוגמה בסוף הקטע היא להמחיש את הבעיה.

תשובה (1).

16.

השאלה: תאוריית הכוחות של ניוטון מתארת באופן פשוט ומדויק להפליא את תנועתם של גופים בתנאי שהם אינם מתקרבים במהירותם למהירות האור, ותאוריית הכבידה שלו שימושית כל עוד היא מתייחסת למערכת שכוח המשיכה בה חלש. כשתנאים אלו אינם מתקיימים התיאור הניוטוני יוצר תמונה שגויה, ויש להשתמש בתורת היחסות הפרטית של איינשטיין ובתורת היחסות הכללית שלו, בהתאמה, שתיחן תורות מורכבות בהרבה מהתאוריות של ניוטון.

איזו מהטענות שלהלן נטענת בפסקה שלעיל?

פיתרון: נסכם את הנאמר בפסקה:

תיאוריית הכוחות של ניוטון מתארת באופן מדויק את תנועתם של גופים שאינם מתקרבים למהירות האור, ותיאוריית הכבידה שלו מדויקת במערכות בהן כוח המשיכה חלש. תורת היחסות של איינשטיין (הפרטית והכללית) מורכבות יותר, ומתארות באופן מדויק מקרים בהם כוח המשיכה אינו חלש ומהירות הגופים מתקרבת למהירות האור. ובקצרה:

גופים שמהירותם לא קרובה למהירות האור ← תיאוריית הכוחות של ניוטון
מערכות עם כוח כבידה חלש ← תיאוריית הכבידה של ניוטון
מהירות קרובה למהירות האור ← תורת היחסות הפרטית של איינשטיין
כוח כבידה לא חלש ← תורת היחסות הכללית של איינשטיין

נעבור לבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): שלא כתיאורו של ניוטון, תורת היחסות הפרטית מתארת נאמנה את תנועתם של גופים הנעים במהירות המתקרבת למהירות האור, ותורת היחסות הכללית מתארת נאמנה מערכות שכוח המשיכה בהן אינו חלש

לפי הקטע, אם המהירות של הגופים קרובה למהירות האור תיאוריית הכוחות של ניוטון לא תתאר בצורה מדויקת את תנועת הגופים, ולכן יש להשתמש בתורת היחסות הפרטית של איינשטיין. כמו כן, אם כוח המשיכה אינו חלש תיאוריית הכבידה של ניוטון אינה מדויקת, ולכן יש להשתמש בתורת היחסות הכללית. מכיוון שמה שנאמר בתשובה זו תואם במדויק את הנטען בפסקה זו התשובה הנכונה.

תשובה (1).

17. **השאלה** : לפי עקרון ההעתק, שטבע הפילוסוף דיוויד יום, תכני מחשבותינו אינם אלא שכפול של המידע הנתפס בחושינו. אמנם אנו מסוגלים לחשוב על דברים שבני אדם מעולם לא תפסו בחושיהם, לא אנו חנו ולא בני אדם אחרים – למשל _____ - אך עובדה זו אינה סותרת את עקרון ההעתק, משום שדברים אלה מורכבים מ"אבני בניין" אשר נתפסו באמצעות החושים, ולו חושיו של אדם אחד, קודם להופעתם במחשבה - למשל _____.

איזו מהאפשרויות המוצעות תשלים את הפסקה בצורה הטובה ביותר?

פיתרון : נבין את הקטע ללא החלק החסר :

לפי עיקרון ההעתק המחשבות שלנו הן שכפול של המידע שנתפס בחושים. אנו מסוגלים לתפוס בחושינו דבר שאף אדם לא ראה מעולם משום שמישהו אחד לפחות תפס לפני כן בעזרת חושי "אבני בניין" מהם מורכב אותו דבר.

עלינו למצוא תשובה בה החלק הראשון הוא דוגמה למשהו שאף אדם לא תפס בחושי. החלק השני צריך להיות דוגמה למשהו שלפחות אדם אחד תפס בחושי שמהווה את "אבני הבניין" מהם מורכב אותו דבר מהחלק הראשון של התשובה. במילים אחרות, דבר שאפשר לתפוס באמצעות החושים ודומה במידה מסוימת לדבר הדמיוני.

נעבור על התשובות המוצעות :

תשובה (1) : מולקולות / אטומים, המרכיבים את המולקולות

מכיוון שבחלקו הראשון של המשפט על התשובה לכלול משהו שלא ניתן לתפוס בחושים אלא רק לחשוב עליו ניתן לפסול את התשובה שכן מולקולות יכולות להיתפס באמצעות החושים באמצעות עזרים טכנולוגיים כמו מיקרוסקופ.

תשובה (2) : חייזרים / סרטי קולנוע שמופיעים בהם חייזרים

חייזרים לא ניתן לתפוס באמצעות החושים, ולמרות שניתן לתפוס באמצעות החושים סרטי קולנוע בהם מופיעים חייזרים, החלק השני של המשפט אינו מתאים. זאת מכיוון שהסרט אינו מרכיב את "אבני הבניין" של חייזרים אלא מכיל אותם עצמם, שכן סרט עם חייזרים מכיל חייזרים. ניתן, אם כך, לטעון ששני חלקי המשפט זהים. התשובה נפסלת.

תשובה (3) : חשמל / תאורה חשמלית

מכיוון שחשמל ניתן לתפוס באמצעות החושים (ברקים לדוגמה), הרי שהתשובה אינה מתאימה.

תשובה (4) : דרקונים / צורתן של לטאות

דרקונים לא ניתן לתפוס באמצעות החושים. צורתן של לטאות היא "אבן בניין" של דרקונים וזאת מכיוון שהם דומים בצורתם. כמו כן, ניתן לתפוס לטאות באמצעות החושים. התשובה מתאימה.

תשובה (4).

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

18. **השאלה** : מה משתמע מן המשפט הראשון בקטע?

פיתרון : נקרא את המשפט הראשון בקטע :

"בשום תקופה, קודם לעידן המודרני, לא הייתה התקדמות הטכנולוגיה הצבאית ניכרת יותר מכפי שהייתה באירופה בשנים 1450-1550."

כלומר, באירופה, בשנים 1450-1550, הייתה ההתקדמות הטכנולוגית הניכרת ביותר בתקופה שלפני העידן המודרני. מכך משתמע שבעידן המודרני הייתה התקדמות טכנולוגית ניכרת גם כן.

תשובה (2).

19. **השאלה:** מטרת המשפט האחרון בפסקה השנייה היא להדגים את -

פיתרון: נקרא את הפסקה השנייה:

הפסקה השנייה מתארת כיצד הפך אבק השריפה לכלי נשק. במחצית הראשונה של הפסקה נכתב למה שימש אבק השריפה ואיך גילו שהוא יכול לשמש ככלי נשק. במחצית השנייה של הפסקה מתוארים כלי הנשק שיוצרו בעזרת אבק השריפה – קליעים, פגזים ותותחי ענק. המשפט האחרון בפסקה מתאר את משך הזמן הארוך שנדרש במאה ה-12 (לפני המצאת התותח) להכנת אציל סורר לעומת מספר הטירות הגדול שהצליח מלך צרפת להכניע במאה ה-15. כדי להבין מה מנסה הכותב להדגים באמצעות משפט זה נקרא את המשפט שקדם לו. במשפט זה (שורות 9-10) נכתב כי התותחים החדשים פעלו ביעילות נגד מבנים מבוצרים וגרמו למהפכה בלוחמת המצור. מכאן נוכל להסיק שמטרת המשפט היא להדגים את השימוש היעיל באותם תותחים, או את מהפכת המצור. בתשובות מופיעה רק האפשרות השנייה, בתשובה (2), ועל כן היא התשובה הנכונה.

תשובה (2).

20. **השאלה:** איזה מן הגורמים הבאים אינו מובא בפסקה השלישית בתור הבדל בין חיל הרגלים לבין חיל הפרשים?

פיתרון: נקרא את הפסקה השלישית מתחילתה:

הפסקה דנה במי ששינה את שדה הקרב: חיל הרגלים. לאורך הפסקה מתוארים החיילים שלחמו בשדה הקרב, כיצד תרמו ללחימה ועל ההבדלים בינם לבין חיל הפרשים. נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): חשיבותם של החילות הללו בלוחמת מצור

הפסקה השלישית עוסקת במי ששינה את שדה הקרב ולא בלחימת מצור. לכן, גורם זה אינו מובא כהבדל בין חיל הרגלים לחיל הפרשים. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (2): מעמדם החברתי-כלכלי של הלוחמים

בפסקה השלישית נכתב כי חיל הפרשים הורכב מאצילים (שורה 16), וחיל הרגלים הורכב מבני המעמדות הנמוכים (שורה 17). לכן, גורם זה הובא כהבדל בין חיל הרגלים וחיל הפרשים. התשובה נפסלת.

תשובה (3): רמת האימון והמיומנות של הלוחמים

בפסקה נכתב שחיל הרגלים היה מיומן פחות (שורה 18), כלומר חיל הפרשים היו מיומנים יותר. לכן, גורם זה הובא כהבדל בין חיל הרגלים וחיל הפרשים. התשובה נפסלת.

תשובה (4): כלי הנשק שבהם חומשו

בפסקה נכתב שחיל הרגלים השתמשו ברובים (שורה 18) ושאלו הצליחו לדחוק את חיל הפרשים בזכות כלי נשק אלו. מכך משתמע שחיל הפרשים חומשו בכלי נשק אחרים מחיל הפרשים, ולכן גורם זה הובא כהבדל בין חיל הרגלים וחיל הפרשים. התשובה נפסלת.

תשובה (1).

21. השאלה: על פי הפסקה הרביעית, מדוע קיצצה טכנולוגיית הנשק החם בכוחם של האצילים?

פיתרון: נקרא מתחילת הפסקה:

בפסקה זו מתוארת הבעיה הכלכלית שבהחזקת תותחים וחיל רגלים, ובעקבותיה מלחמה בעידן זה הפכה להיות נחלתם של שליטי מדינות גדולות בלבד.

על פי שורות 22-24: "ואולם, הטכנולוגיה החדשה קיצצה בחירותם זו, שכן ניהולה של מלחמה בעידן החדש תבע חיל מצור הכולל מאות תותחים ואלפי חיילי רגלים מצוידים היטב, דבר שהיה, מבחינה כלכלית, אף מעבר להישג ידם של האצילים האמידים ביותר, היה כעת לנחלתם הבלעדית של שליטי מדינות גדולות."

כלומר, הטכנולוגיה קיצצה בכוחם של האצילים משום שהייתה יקרה והם לא יכלו לממן אותה.

תשובה (4).

22. השאלה: ההיסטוריון הצבאי פון-פודוליץ' טען כי יעילותם של התותחים מול חומותיהן של ערים בצורות הביאה לידי כך שערים חדשות באירופה החלו להיבנות ללא חומה. בהקבלה לכך, על פי הקטע אפשר לשער שהשימוש ברובים הביא את הקץ על -

פיתרון: ראשית נבין את העיקרון בדברי ההיסטוריון פון-פודוליץ':

לפי פון-פודוליץ', התותחים היו כל כך יעילים נגד חומות עד שלא נבנו עוד חומות. כלומר, מכיוון שידעו שתותחים יפילו את החומות בקלות לא היה צורך להשקיע כסף בבניית חומות, שכן הן במילא יפרצו בקלות. כמו כן, עלינו להבין שהתותחים מייצגים כלי נשק מודרני יחסית וחומה מייצגת צורת הגנה שהשתמשו בה לפני המצאת התותחים. על-פי אותו עיקרון עלינו לחפש בתשובות צורת הגנה כלשהי שהשתמשו בה בעבר, אך כעת, עם פיתוחם של הרובים, היא כבר אינה יעילה.

נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): השימוש בחרבות בשדה הקרב

החרבות הן לא דוגמה לצורת הגנה אלא לכלי נשק ולכן תשובה זו אינה מתאימה.

תשובה (2): השימוש בחיילים מיומנים בשדה הקרב

החיילים אינם יכולים להיחשב כמשהו שנועד להגן שלא משתמשים בו עוד לאחר המצאת, אך הם אינם חפץ שנועד להגן על אנשים כמו חומה ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (3): השימוש בסוסים בשדה הקרב

בדומה לתשובה (2) הסוסים אינם נחשבים לחפץ אשר נועד להגן על אנשים ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (4): השימוש בחליפות שריון בשדה הקרב

חליפות השריון שימשו את חיל הפרשים לפני המצאת הרובים. כמו כן, נכתב כי הרובים חדרו בקלות את חליפות השריון (שורה 19). אם כך, זוהי דוגמה לחפץ ששימש להגנה עבור חיילים לפני המצאת הרובים ולכן מהווה הקבלה לדוגמה של פון-פודוליץ'. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4).

השאלה: איזו מן האפשרויות הבאות היא המתאימה ביותר לשמש כותרת לקטע?

פיתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): טכנולוגיה צבאית - המאות החמש עשרה והשש עשרה לעומת תקופתנו אנו

הקטע עסק בטכנולוגיה צבאית בימי הביניים כאשר הייתה השוואה בין טכנולוגיה צבאית ישנה (סוסים, שריונים וחרבות) אל מול הטכנולוגיה החדשה (רובים ותותחים). עם זאת, לא הייתה כלל השוואה בין הטכנולוגיה הצבאית באותן תקופות לבין זו בת ימינו אנו, ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (2): אבק השרפה באירופה - השפעות צבאיות ופוליטיות

בתחילת הקטע הוצגו השימושים הלא-צבאיים של אבק השריפה. בהמשך הקטע מתוארים כלי הנשק שפותחו בעזרתו והיתרון שנתן אבק השריפה בשדה הקרב. בסוף הקטע מוסברות ההשלכות הכלכליות והפוליטיות של השימוש באבק השריפה. לכן, נכון להגיד שהנושא המרכזי של הקטע הוא אבק השריפה וההשפעות הצבאיות והפוליטיות להן גרם. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (3): ראשית ימי הביניים - מאבירים עוטי שריון לתותחים וחיל רגלים

הקטע לא עסק רק בראשית ימי הביניים. כמו כן, אמנם הוצג המעבר מאבירים עוטי שריון לחיל רגלים, אך ההתייחסות לכך הייתה רק בפסקה השנייה, ולפיכך זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (4): המדינה הריבונית - שינוי יחסי הכוחות בין דלת העם למלך

הקטע הזכיר את השינויים אשר הובילו להתפתחות המדינה הריבונית, אך ההתייחסות לכך הייתה רק בפסקה האחרונה. לכן, המדינה הריבונית אינה הנושא המרכזי של הקטע אלא מהווה רק חלק קטן מכל הנאמר בו, ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (2).